

Bilag 5

Virksomhedens ansvar

1. Indledning

Samfundsansvar skal systematisk og konsekvent indgå i den statslige indkøbspolitik. Ved opfyldelsen af Rammeaftalen forpligter Konsulentfirmaet sig således til at vise samfundsansvar. Konsulentfirmaet viser samfundsansvar og skaber værdi for både virksomhed og samfund ved i dialog med sine interessenter at håndtere sociale, miljømæssige og etiske udfordringer i overensstemmelse med internationalt anerkendte retningslinjer.

2. Internationalt anerkendte retningslinjer

Konsulentfirmaet anses ved opfyldelsen af Rammeaftalen at vise samfundsansvar ved at overholde de nedenfor i afsnit 3-5 nævnte krav. Kravene baserer sig på de internationalt anerkendte retningslinjer, der er nævnt i punkt 2.1-2.4, og de konventioner, som ligger til grund for retningslinjerne:

2.1 FN's Global Compact

FN's Global Compact består af 10 principper, der lyder som følger:

1. Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt erklærede menneskerettigheder
2. Virksomheden bør sikre, at den ikke medvirker til krænkelse af menneskerettighederne
3. Virksomheden bør opretholde foreningsfriheden og effektivt anerkende retten til kollektiv forhandling
4. Virksomheden bør støtte udryddelsen af alle former for tvangsarbejde
5. Virksomheden bør støtte effektiv afskaffelse af børnearbejde
6. Virksomheden bør afskaffe diskrimination i relation til arbejds- og ansættelsesforhold
7. Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer
8. Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed
9. Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier
10. Virksomheden bør modarbejde alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse

2.2 UN Guiding Principles for Business and Human Rights

FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) blev vedtaget af FN's Menneskerettighedsråd i juni 2011. FN's retningslinjer udstikker vejledende principper for, hvordan stater og virksomheder skal agere

for at sikre, at der ikke sker menneskerettighedskrænkelser i forbindelse med virksomheders aktiviteter.

2.3 OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder¹

OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder er en internationalt anerkendt referenceramme for virksomheders globale ansvarlighed, der indarbejder en lang række internationale standarder og principper, herunder FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (jf. afsnit 2.2). Retningslinjerne fastlægger, hvad der forventes af virksomheder globalt og nationalt, uanset hvor de opererer, hvad angår at sikre respekt for arbejdstager- og menneskerettigheder, internationale miljøstandarder og retningslinjer for anti-korruption mv.²

OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder er ikke begrænset til kun at omfatte multinationale virksomheder. Således opfordrer OECD's retningslinjer alle virksomheder uanset størrelse til at efterleve retningslinjerne.³

2.4 Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd

Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI) har til opgave at behandle sager om overtrædelser af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder (jf. afsnit 2.3) og udbrede kendskabet til retningslinjerne. Institutionen er også OECD's kontaktpunkt i Danmark. Institutionens virksomhed er reguleret i lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd.

MKI kan blandt andet på baggrund af en klage eller af egen drift behandle sager vedrørende overtrædelser af OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, der enten er begået i Danmark eller vedrører en dansk virksomhed (gælder både offentlige og private virksomheder), statslige eller regionale myndigheder.

3. Materielle krav til Konsulentfirmaet

3.1 Menneskerettigheder

Konsulentfirmaet indestår for, at Konsulentfirmaet ved opfyldelsen af Rammeaftalen til enhver tid overholder gældende lovgivning om forbud mod forskelsbehandling på grund af hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap og national, social eller etnisk oprindelse, hvilket blandt andet indebærer:

- At det leverede og dele heraf er produceret under forhold, hvor det generelle princip om eliminering af diskrimination er respekteret, således som dette princip bl.a. har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 111 om diskrimination.

¹ OECD Guidelines for Multinational Enterprises, Recommendations for responsible business conduct in a global context.

² Forslag til Lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, almindelige bemærkninger, punkt 1.1.

³ Forslag til Lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, almindelige bemærkninger, punkt 1.1 og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, side 18.

- At det leverede og dele heraf er produceret under forhold, hvor det generelle princip om retten til ligeløn er respekteret, således som dette princip bl.a. har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 100.

Konsulentfirmaet forpligter sig til ved opfyldelsen af Rammeaftalen at sikre overholdelsen af grundlæggende menneskerettigheder, som fastlagt i princip 1 og 2 i FN's Global Compact og UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

3.2 Arbejdstagerrettigheder

Konsulentfirmaet forpligter sig til ved opfyldelsen af Rammeaftalen at sikre overholdelsen af de grundlæggende arbejdstagerrettigheder, hvilket blandt andet indebærer:

- At de leverede ydelser og dele heraf ikke er produceret i strid med det generelle forbud imod tvangsarbejde, således som dette blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 29 og 105.
- At de leverede ydelser og dele heraf ikke er produceret i strid med det generelle forbud imod anvendelse af børnearbejde, således som dette blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 138 og 182.
- At de leverede ydelser er produceret under forhold, hvor de generelle principper om retten til organisationsfrihed og retten til kollektive forhandlinger er sikret, således som dette princip blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 87, 98 og 135.
- At de leverede ydelser og dele heraf er produceret under forhold, hvor det generelle princip om retten til rimelig aflønning er overholdt, således som dette princip blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 26 og 131 og FN's Menneskerettighedserklærings artikel 23, stk. 3.
- At de leverede ydelser og dele heraf er produceret under forhold, hvor det generelle princip om retten til rimelige arbejdstider er overholdt, således som dette princip blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 1 og 30 samt FN's Menneskerettighedserklærings artikel 24.
- At de leverede ydelser og dele heraf er produceret under forhold, hvor det generelle princip om retten til et sikkert og sundt arbejdsmiljø er overholdt, således som dette princip blandt andet har fundet udtryk i ILO-konvention nr. 155.

Konsulentfirmaet forpligter sig således til ved opfyldelsen af Rammeaftalen at sikre overholdelsen af de grundlæggende arbejdstagerrettigheder, herunder forbuddet mod børnearbejde og tvangsarbejde, som fastlagt i princip 3, 4, 5 og 6 i FN's Global Compact.

3.3 Arbejdsklausul

Konsulentfirmaet skal ved udførelse af ydelser, sikre, at ansatte hos Konsulentfirmaet, støttende enheder og eventuelle underleverandører, som medvirker til at opfylde kontrakten, er sikret løn (herunder særlige ydelser), arbejdstid og andre arbejdsvilkår, som ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for arbejde af samme art i henhold til en kollektiv overenskomst indgået af de inden for det pågældende faglige område mest repræsentative arbejdsmarkedsparter i Danmark, og som gælder på hele det danske område, jf. Rammeaftalen

punkt 18.1. Ved ”medvirker til at opfylde kontrakten” forstås arbejde udført i Danmark med henblik på Rammeaftalens opfyldelse.

Konsulentfirmaet, støttende enheder og eventuelle underleverandører skal sikre, at de ansatte får oplysninger om de vilkår, der følger af arbejdsklausulen.

3.4 Anti-korruption

Konsulentfirmaet forpligter sig ved opfyldelsen af Rammeaftalen til at afholde sig fra at bestikke eller på anden måde uretmæssigt påvirke offentlige embedsmænd, domstole og/eller private parter.

Konsulentfirmaet forpligter sig således ved opfyldelsen af Rammeaftalen til at afholde sig fra alle former for korruption som fastlagt i princip 10 i FN's Global Compact.

Ved korruption forstås aktiv bestikkelse som defineret i henholdsvis artikel 3 i Rådets Retsakt af 26. maj 1997 og artikel 3, stk. 1, i Rådets fælles aktion 98/742/RIA.

Såfremt Konsulentfirmaet i kontraktperioden opnår endelig dom for korruption, anses dette som væsentlig misligholdelse af Rammeaftalen. Moderniseringsstyrelsen kan vælge ikke at ophæve kontrakten, såfremt Moderniseringsstyrelsen vurderer, at ophævelsen ikke er proportional med Konsulentfirmaets handlinger. Moderniseringsstyrelsen kan i vurderingen blandt andet lægge vægt på, hvilke tiltag Konsulentfirmaet har igangsat med henblik på at forhindre gentagelse, samt i hvilket omfang Konsulentfirmaets procedurer på tidspunktet for fejlen har været tilstrækkelige.

4. Krav om nødvendig omhu (due diligence)

4.1 Indledning

Kravene om nødvendig omhu baserer sig navnlig på UN Guiding Principles on Business and Human Rights og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Nødvendig omhu indebærer, at virksomheden aktivt og metodisk undersøger risikoen for overtrædelser af retningslinjerne i forbindelse med virksomhedens forretningsaktiviteter, både hos virksomheden selv og hos andre virksomheder, som den har indflydelse på, fx Konsulentfirmaer. Endvidere omfatter begrebet nødvendig omhu, at virksomheden træffer foranstaltninger til at forebygge risikoen for sådanne overtrædelser.

De omfattede virksomheder skal ifølge retningslinjerne konkret identificere, forebygge, udbedre og redegøre for aktuelle og potentielle overtrædelser og negative påvirkninger.

Retningslinjerne omfatter både overtrædelser, som virksomheden er årsag eller medvirkende til, eller som er direkte forbundet med virksomhedens operationelle aktiviteter, produkter eller serviceydelser.

4.2 Generelt

Konsulentfirmaet forpligter sig ved opfyldelse af Rammeaftalen til at udvise nødvendig omhu i relation til kravene i afsnit 3. Konsulentfirmaet skal således undersøge risikoen for overtrædelse af kravene i afsnit 3 i forbindelse med Konsulentfirmaets forretningsaktiviteter, både hos Konsulentfirmaet selv og hos andre virksomheder, som den har indflydelse på, fx støttende enheder og væsentlige underleverandører, og træffe foranstaltninger til at forebygge risikoen for sådanne overtrædelser ved opfyldelse af Rammeaftalen.

Ansvar for vedligeholdelse af menneskerettighederne gælder for alle virksomheder uanset deres størrelse, sektor, operationel kontekst, ejerskab og struktur. Imidlertid kan omfanget og kompleksiteten af de midler, hvorigennem virksomhederne har mulighed for at overholde menneskerettighederne, variere, som følge af ovenfor nævnte faktorer og som følge af virksomhedernes mulighed for at udøve negativ indflydelse på menneskerettighederne.

De midler, hvormed Konsulentfirmaet skal opfylde ansvaret for overholdelse af menneskerettighederne, vil derfor skulle være proportional med blandt andet faktorer som virksomhedens størrelse. Små og mellemstore virksomheder kan have mindre kapacitet såvel som flere uformelle processer og ledelsesstrukturer end større virksomheder. Men nogle små og mellemstore virksomheder vil kunne forårsage stor indvirkning på menneskerettighederne, der vil kunne kræve dertil svarende forholdsregler, uanset virksomhedernes størrelse. Alvoren af en negativ indvirkning skal bedømmes ud fra dens omfang, rækkevidde og ubodelige karakter.

Større virksomheder anses under alle omstændigheder for at udvise nødvendig omhu, såfremt Konsulentfirmaet sikrer følgende fire grundlæggende tiltag⁴ i relation til de af Rammeaftalen omfattede produkter eller dele heraf:

1. **Politik**, der beskriver Konsulentfirmaets holdning til ansvarlig Konsulentfirmastyring.
2. **Risikovurdering**, der omfatter løbende vurdering af aktuelle og potentielle krænkelse relateret til Konsulentfirmaets aktiviteter og relationer i relation til det under Rammeaftalen leverede.
3. **Implementering** af politik for ansvarlig Konsulentfirmastyring, der bl.a. med udgangspunkt i risikovurderingen omfatter monitorering af udvalgte underleverandørers aktiviteter og løbende forbedringer. Konsulentfirmaet bør skride til øjeblikkelig handling, hvis der konstateres grove krænkelse af grundlæggende rettigheder og internationale miljøstandarder.
4. **Rapportering** om indsatsen og dens resultater.

Konsulentfirmaet kan udvise nødvendig omhu på anden vis, som er tilpasset Konsulentfirmaets indsats set ud fra en pragmatisk tilgang og under hensyntagen til de konkrete forhold og Konsulentfirmaets ressourcer.⁵

⁴ Retningslinjer for ansvarlig Konsulentfirmastyring, Rådet for samfundsansvar, juni 2010, side 7.

⁵ Retningslinjer for ansvarlig Konsulentfirmastyring, Rådet for samfundsansvar, juni 2010, side 10 og UN Guiding Principles on Business and Human Rights, punkt 14 og 15.

5. Dokumentation

Moderniseringsstyrelsen vil som hovedregel ikke anmode om nærmere dokumentation for, at Konsulentfirmaet ved opfyldelsen af Rammeaftalen lever op til kravene i dette bilag.

5.1 Dokumentation – særligt om arbejdsklausuler

Ordregiver kan til enhver tid udbede sig relevant dokumentation for, at løn- og arbejdsvilkår for arbejdstagerne lever op til den forpligtelse, som arbejdsklausulen i punkt 3.3. fastsætter.

Ordregiver kan kræve, at Konsulentfirmaet – efter skriftligt påkrav herom – inden for 10 arbejdsdage fremskaffer relevant dokumentation såsom løn- og timesedler, lønregnskab og ansættelseskontrakter fra såvel egne som eventuelle underleverandørers arbejdstagere.

Ordregiver kan, til brug for sin vurdering af om Konsulentfirmaet eller underleverandører har overholdt klausulen, søge rådgivning hos relevante arbejdsgiver- og/eller arbejdstagerorganisationer.

5.2 Dokumentation – i øvrigt

Konsulentfirmaet skal dog til hver en tid, senest en måned efter Moderniseringsstyrelsen skriftlige anmodning herom, kunne opfylde følgende dokumentationskrav:

5.2.1 Erklæring fra Konsulentfirmaets ledelse

Heri erklæres det, at Konsulentfirmaet ved opfyldelse af Rammeaftalen løbende sikrer overholdelsen af ovennævnte krav til menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø, antikorruption og nødvendig omhu.

5.2.2 Beskrivelse af praktiske tiltag

Heri beskrives de tiltag, som Konsulentfirmaet har gennemført med henblik på at sikre overholdelsen af de nævnte krav. Denne beskrivelse kan omfatte en beskrivelse af påtagne forpligtelser, implementerede systemer og andre iværksatte tiltag.

5.2.3 Beskrivelse af resultatmålinger

Heri beskrives, hvorledes resultatet af iværksatte tiltag måles. Dette kan ske ved brug af standarder så som Global Reporting Initiative's Sustainability Reporting Guidelines.

Dokumentationskravene anses som opfyldt ved, at Konsulentfirmaet har udarbejdet en såkaldt "Communication on Progress" (fremskridtsrapport) i forbindelse med Konsulentfirmaets tilslutning til FN's Global Compact. Moderniseringsstyrelsen accepterer naturligvis også andre bevistyper, der opfylder de i nærværende afsnit 5 fastlagte dokumentationskrav.

6. Konsulentfirmaets ansvar

Som anført ovenfor er Konsulentfirmaet efter Rammeaftalen alene forpligtet til at sikre overholdelsen af de i afsnit 3, 4 og 5 nævnte krav "ved opfyldelsen af Rammeaftalen". Konsulentfirmaets ansvar angår således alene det under Rammeaftalen leverede.

Ved vurderingen af om en Konsulentfirma kan holdes ansvarlig for en opfyldelse af Rammeaftalen, som strider mod de nævnte krav, lægges der bl.a. vægt på, om Konsulentfirmaet har udvist nødvendig omhu i forhold til, hvad der med rimelighed kan forventes af Konsulentfirmaet ud fra den kontekst, Konsulentfirmaet opererer i. Nødvendig omhu afhænger af den pågældende Konsulentfirmas størrelse, forretningsmæssige sammenhæng og kompleksitet, overtrædelsens alvor, om årsagen til overtrædelsen er uden for evt. kontrol og indflydelse, om der består en afhængighed af de pågældende varer eller tjenesteydelser og endelig perspektivet i forhold til den pågældende overtrædelse ved afbrydelse af et samarbejde eller indkøb, dvs. om en afbrydelse af samarbejdet forværrer eller forbedrer situationen.⁶

7. Procedure ved konkret begrundet mistanke

Såfremt der opstår konkret begrundet mistanke om, at Konsulentfirmaets opfyldelse af Rammeaftalen strider mod de i afsnit 3 og 4 nævnte krav, skal Konsulentfirmaet straks efter Moderniseringsstyrelsens anmodning herom fremsende en skriftlig redegørelse indeholdende følgende punkter:

1. Afvisning eller bekræftelse af den konkret begrundede mistanke.
2. Redegørelse for de omhandlede forhold samt ved bekræftelse af mistanken en handlingsplan for, hvorledes der kan rettes op på situationen, herunder hvilke foranstaltninger Konsulentfirmaet sætter i værk for at påvirke forholdet, herunder at mindske risikoen for, at tilsvarende situationer opstår.

Redegørelsen kan i relevant omfang omfatte dokumentation for, under hvilke produktionsprocesser og/eller -metoder de varer og/eller tjenesteydelser, der indgår til opfyldelsen af Rammeaftalen, er tilvirket, samt angivelse af hvorledes en part har mulighed for at søge genoprejsning og udbedring af eventuelle skader, såfremt en sag om krænkelse af menneskerettighederne måtte opstå (jf. UN Guiding Principles on Business and Human Rights nr. 29). Endvidere skal Konsulentfirmaet redegøre for, hvorvidt årsagen til mistanken er uden for evt. kontrol og indflydelse, om der består en afhængighed af de pågældende varer eller tjenesteydelser og endelig perspektivet i forhold til den pågældende overtrædelse ved afbrydelse

⁶ Forslag til Lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.5.

af et samarbejde eller indkøb, dvs. om en afbrydelse af samarbejdet forværrer eller forbedrer situationen.

Konkret begrundet mistanke kan bl.a. anses at foreligge, såfremt Konsulentfirmaet indbringes for Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, jf. lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, eller et andet nationalt kontaktpunkt i et andet land, eller i øvrigt gøres til genstand for retsforfølgning for overtrædelser af de i afsnit 3 og 4 nævnte krav ved Konsulentfirmaets opfyldelse af Rammeaftalen, uanset i hvilket land retsforfølgelsen finder sted.

Konsulentfirmaet skal derfor af egen drift straks kontakte Moderniseringsstyrelsen, hvis Konsulentfirmaet bliver opmærksom på, at der foreligger overtrædelse af afsnit 3 og 4, eller hvis Konsulentfirmaet indbringes for Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, jf. lov om mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, eller et andet nationalt kontaktpunkt i et andet land, eller i øvrigt gøres til genstand for retsforfølgning for overtrædelser af de i afsnit 3 og 4 nævnte krav ved Konsulentfirmaets opfyldelse af Rammeaftalen og i den forbindelse af egen drift fremsende redegørelse og dokumentation som ovenfor anført.

Moderniseringsstyrelsen vil på baggrund af ovennævnte skriftlige redegørelse og dokumentation mv. foretage en konkret vurdering af den enkelte sag, hvorunder alle relevante forhold vil blive taget i betragtning.